

Anàlisi i propostes de millora del Decret 279/2006 en relació a la mediació escolar

Lluís Giménez Perramon*

Àngels Cabello Guilera**

Abans d'iniciar l'anàlisi del text jurídic ens trobem amb un obstacle previ, la regulació actual de la mediació escolar es troba una mica amagada. Aquesta regulació s'inclou en el Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya (en endavant Decret). Doncs bé, no és fins al Títol 3 on s'hi regula la gestió dels conflictes mitjançant la mediació. La qüestió és clara: per què s'inclou en aquest Decret? En el benentès que s'hi inclouen drets i deures de l'alumnat i, tot i que ara ja estan derogats, articles referents al règim disciplinari, el que sembla més plausible és que s'hi incorporés per la proximitat que té la mediació amb els dos àmbits. És a dir, la mediació és propera al règim disciplinari justament per intentar minorar els efectes perjudicials d'aquest i dels drets i deures com a procediment al que l'alumnat n'ha de tenir oportunitat de conèixer i utilitzar. És cert que la mediació es mou entre aquestes dues aigües però també ho és que té prou cos com per ser regulada únicament en un Decret i no compartir companys de viatge. També cal tenir en compte que el Decret va aparèixer l'any 2006 i modificat passivament per una altra normativa el 2010 que no afecta al contingut de la mediació. Fa pràcticament dotze anys que el Decret forma part de l'ordenament jurídic català però, malgrat això, no se'n ha proposat cap alteració. Amb això, no només proposo la modificació del Decret sinó també la seva regulació específica com a ens prou rellevant i característic. A continuació, repassarem el contingut del Decret i posteriorment l'analtitzarem.

En l'exposició de motius s'anuncia que es vol implementar la mediació escolar per tal de millorar la convivència resolent pacíficament els conflictes, potenciant el procediment com a educacional per l'alumnat, millorar la gestió dels conflictes en els centres educatius i la intervenció d'una persona amb formació específica. Abans d'arribar al Títol que efectivament regula la mediació se'n pot entendre una referència indirecta en els articles 8.2 a) i 11 d) i directe en articles com el 1.1 i el 5.3. El Títol tercer es denomina "De la mediació escolar com a procés educatiu de gestió de conflictes". En els següents articles aparentment es defineix la mediació escolar, es regulen els principis, l'àmbit d'aplicació i el procediment de la mateixa dividint-ho en dues parts, la material i la processal.

Comencem per l'article 23. Si es proposa llegir l'articulat eliminant la paraula "escolar" pot arribar ràpidament a la conclusió de que no s'està definint la mediació escolar sinó la mediació en general, no se'n desprèn cap element característic de l'escolar. El mateix patró succeeix en l'article següent, es descriuen quatre principis però cap d'aquests sembla únic a la mediació escolar sinó que pertanyen, com a regla general, a qualsevol procediment de mediació com són: la voluntarietat de les parts, la imparcialitat del mediador/a, la confidencialitat de les parts i el caràcter perso-

nalíssim. L'article 25 ens diu que la mediació pot ser utilitzada com una eina preventiva de conflictes en la comunitat educativa, que s'exclourà la possibilitat d'aplicació de la mediació en determinats casos i, encara que ja s'hagi resolt el procediment sancionador, es podrà oferir la mediació per tal de buscar la "reparació o conciliació" per "restablir la confiança entre les persones" i afrontar situacions pròximes.

Els tres articles restants (26, 27 i 28) exposen la mediació com una novel·la amb plantejament, nus i desenllaç o el que ve a ser l'equivalent: inici, desenvolupament i finalització del procés. Com a trets rellevants d'aquests articles podem trobar les següents inclusions: el procediment el pot iniciar qualsevol alumne o el centre quan hagi detectat una conducta contrària a la convivència, en cas d'estar obert un procediment sancionador, la mediació produeix la interrupció dels terminis de prescripció fins que aquesta finalitzi, el procediment serà gestionat per membres de la comunitat educativa que "disposin de formació adequada per conduir el procés de mediació", els acords durant el procediment s'han de recollir per escrit, l'alumne/a haurà de demanar disculpes si vol que es donin per complerts els pactes de conciliació, es poden acordar pactes de reparació, si no s'arriba a un acord o si s'incompleixen els pactes el mediador/a trametrà la informació al director/a del centre per obrir o continuar amb el procediment sancionador, es podrà tenir en compte la voluntat del infractor pel cas de que el perjudicat no vulgui entrar en una mediació, el mediador/a pot acabar el procés quan es vagui en contra dels principis del art. 24 o no detecti la col·laboració d'alguna part i, finalment, el procediment s'haurà de resoldre en quinze dies des de la designació del mediador/a. Finalment, d'aquest repàs normatiu també cal destacar que la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació a Catalunya contempla la mediació en l'article 32 que, entre d'altres coses, encomana al Departament d'Educació la regulació general per "definir les característiques del procediment i els supòsits bàsics en què és procedent d'aplicar-lo", en relació a la mediació escolar.

El Decret ha de moure's entre dues aigües; la regulació efectiva de la mediació escolar i, a l'hora, amb la suficient flexibilitat com perquè els diversos centres docents el puguin fer seu. El Llibre Blanc de la Mediació a Catalunya fa un anàlisi exhaustiu de la mediació escolar que s'ha tingut en compte a l'hora d'analitzar el Decret.

Hi ha uns quants elements que trontollen amb l'actual regulació. Un dels que presenta una aparent contradicció més clara és la possibilitat de formar part del procediment, és a dir, el Decret està pensat per resoldre controvèrsies generades pels alumnes i alguna altre part o entre alumnes. Aquest aspecte sembla anar en contra del que emana del article 25.1, on es fa referencia a l'aplicació de la mediació escolar com a eina per gestionar els conflictes per als membres de la "comunitat escolar". Els membres d'aquesta comunitat engloben a l'alumnat però també altres parts com són el professorat, els pares, mares, tutors legals, l'AMPA del centre, PAS, etc. Qualsevol de les parts esmentades pot veure's immers en un conflicte dins del marc escolar. Certament, també podria tenir-se en compte una esfera superior a l'escolar, com podria ser el barri però, des del meu punt de vista, es sobrepassaria l'àmbit material a l'abast del Departament d'Educació i hi haurien d'intervenir altres admi-

nistracions, això sí, s'hauria de fer referència explícita a la coordinació entre aquestes per tal de poder gestionar el conflicte adequadament.

Un altre dels punts on també és necessària la revisió és en qüestió a la gestió del conflicte. Llegint l'article 27 on es descriu qui pot ser mediador, sembla que s'allunyi del contingut del article 23, on s'estipula la intervenció d'un tercer, amb formació específica i imparcial. El que revela el Llibre Blanc és que una gran part dels conflictes els acaben gestionant l'alumnat. Aquest fet sembla contradir l'article 23, doncs l'alumne/a no tindrà formació específica, segurament no serà una tercera persona i costa de creure que actuarà imparcialment. A arrel d'això sorgeix el debat entre la mediació escolar i l'educativa. Què és cadascuna? La primera suposa la translació de la mediació convencional aplicada a l'escola, amb les singularitats que comporta. En el segon cas, es tracta de la gestió dels conflictes que es realitza autònomament entre l'alumnat per resoldre les seves controvèrsies i evitar que hi hagi escalada en el conflicte. La primera s'encaixa dins de la dinàmica de mecanisme de resolució de conflictes professionalitzat com a via per evitar acudir als jutjats. La segona, dins del foment de la cultura de pau i bon clima de convivència a les aules, gestionat a partir de donar a l'alumnat eines preventives per actuar quan aparegui un conflicte o s'estigui gestant. Els dos tipus de mediació tenen beneficis per a la societat però, en el moment en que hi ha hagut un esclat o la situació és objectivament difícil de gestionar, s'ha d'acudir a l'escolar. Pel que aquí respecta, s'haurien de marcar uns objectius adaptables per quan fos bo, sobretot, passar a utilitzar la mediació escolar, doncs si bé la mediació educativa pot ser útil també té les seves limitacions.

En aquest punt també entra en joc la qualificació de la mediació (aplicable a qualsevol àmbit d'aquesta). Comunament s'anomena alternativa però en realitat aquesta no s'adequa a la situació real dins del nostre sistema judicial. La mediació s'hauria d'anomenar com a complementària com apunta Pelayo (2011). Acudir a la mediació no impedeix fer-ho davant dels jutjats, pel fet de ser voluntària, si una part declina aquesta opció sempre queda la via judicial. S'ha d'entendre que el poder judicial cedeix a la mediació un espai però, tal i com funciona el sistema, acudir als tribunals és sempre una opció, no una alternativa sinó un complement. Aplicat això a l'escola, la mediació ni impedeix el règim sancionador i, en cas de donar-se, ni tampoc que la fiscalia pugui actuar, si bé la mediació pot resultar la millor eina per la comunitat educativa. El que també és podria plantejar és l'obligació d'acudir a una mediació escolar en determinats casos. Amb això, podríem sobrepassar les competències del Decret, no per l'àmbit sinó per la inexistència d'aquesta figura en el nostre sistema judicial. La possibilitat d'obligar a les parts a acudir a una mediació abans de poder fer-ho per les vies judicials o d'enviar-les a mediació preventivament quan es donin certs casos és una opció que, en aquest moment, encara no s'ha contemplat. La situació més pròxima que trobem actualment correspon a quan les parts ja estan immerses en la via judicial però se les deriva a una mediació, en comptes d'acudir-hi i, en cas de no arribar a un acord, plantejar-se la via judicial.

Una part nogensmenys rellevant de qualsevol mediació és el propi període de temps per poder dur-la a terme. L'actual normativa contempla que el termini màxim per gestionar i resoldre el conflicte és de quinze dies. Això sense tenir en compte les

consideracions anteriors que s'han fet arrel de les parts susceptibles d'intervenir en la mediació escolar, cosa que sens dubte suposaria un desplegament logístic més important. Aquest termini és poc realista. Només plantejant que es realitzin entrevistes individualitzades a les parts, que es facin unes poques sessions i que hi puguin acudir tothom, quinze dies semblen molt poc. Per promoure sessions de mediació que apropin a les parts realitzant diferents activitats abans d'entrar en matèria, apoderar-les si és necessari, escoltar a totes les veus i promoure petits pactes que estimulin a les parts, es necessita treballar molt més temps. A part d'això, no s'exposa cap motiu pel qual hagin de ser quinze i no en puguin ser vint o setze, és a dir, sembla que s'hagi estipulat el termini arbitràriament. Aquesta especificació seria convenient explicar-la en l'exposició de motius d'un nou Decret, per exemple, vinculant-la a dades empíriques en base a resolucions positives del conflicte. A l'hora és veritat que cada cas pot tenir necessitats específiques, per tant, seria convenient proposar també una ampliació del termini sempre i quan se'n argumentin els motius, tal i com ja succeeix amb la Llei 15/2009 en l'article 17.

Conclusions

Amb tot, l'actual Decret té masses punts dèbils que convenen ser modificats. S'ha de plantejar un Decret únicament per la mediació escolar, distingir aquesta mediació amb l'educativa, involucrar efectivament a tota la comunitat educativa i no només l'alumnat, modificar els terminis per dur-la a terme i poder ampliar-la, aportar un plantejament professionalitzat mitjançant mediadors qualificats, coordinació entre administracions, regular els trets característics de la mediació escolar, entre d'altres.

En resum, cal crear un Decret de mediació escolar amb una regulació a l'alçada de l'escola catalana que continuï fomentant la cultura de la pau.

Legislació

Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya, DOGC, 279/2006 § 4670 (2006).

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, DOGC, 012/2009 § 5422 (2009).

Llei 15/2009, del 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del dret privat, DOGC, 015/2009 § 5432 (2009).

Bibliografia

Casanovas, P., Magre, J., Lauroba, E., (Dirs.). (2010) *Llibre Blanc de la Mediació a Catalunya*. 1ª Edició. Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya. Hurgens Editorial.